

Viktor Kunzelmanns död överraskade alla, inte minst hans advokat som fann honom sittande i en korgstol framför ett tavelstaffli, med symptom på förgiftning. Viktor hade varit vital in i det sista, lyckligt skonad från krämpor, ungdomlig trots sina åttiotre år, schack- och tennisspelare samt verksam inom föreningslivet i Falkenberg – den lilla svenska västkuststad som han hade gjort till sin under de sista fyrtio åren av sitt liv och där hans barn, Joakim och Jeanette, hade växt upp i skydd från den stora världens stormar.

Kunzelmann den äldres karriär som tavelkonservator var legendarisk. Han hade expertkunskaper inom så vitt skilda fält som nordiskt barockmåleri och konst från den preussiska guldåldern, och hade i fyra decennier varit verksam som rådgivare åt de största konstmuseerna i Skandinavien. Som konstsamlare hade han spunnit ett finmaskigt kontaktnät vars noder varit jämnt fördelade över Europa; en sann internationalist, som han själv brukade hävda, i måleriets tjänst.

Viktors snart fyrtioårige son, Joakim Kunzelmann, nåddes av nyheten på Gotland, där han ett halvår tidigare kommit över ett sommarställe som egentligen låg utom räckvidd för hans blygsamma inkomster som frilansskribent. Det var hans stora trauma denna sommar, vetskapen om att han den här gången hade svält ett för stort bete och snart skulle få betala med råge för sin glupskhet. Sex år tidigare då hans första (och hittills enda) hustru Louise hade lämnat honom, hade han tröstköpt en bostadsrätt på Kungsholmen

i Stockholm för lånade pengar, alldeles för stor och dyr för hans enmanshushåll, vars kostnader dessutom ansträngdes dubbelt av förlusterna från misslyckade aktieaffärer i slutet av nittioalet och en stadigt ökande konsumtion av allt som var beroendeframkallande. Det var för övrigt under inflytandet av två jointar och en halv bag-in-box av märket Chill Out, kaliforniskt rödvin, som han beslutat sig för att köpa huset i Burs socken, vilket nu hade drivit upp hans fasta månadsutgifter till dryga tjugotusen i månaden. Att det var ohållbart begrep alla utom hans lättlurade bankman som godtagit det relativt professionella revisionsbedrägeriet från hans två senaste inkomstår (gjort av Joakim själv, och vidimerat med ett par förfalskade namnteckningar på brevpapper från hans revisor) och lånat honom en summa pengar som han rimligtvis aldrig skulle kunna amortera med egna medel. Beskedet om faderns död borde därför, mitt i sorgen, ha ingett honom ett visst mått av lättnad, eftersom Viktors inramade förmögenhet nu skulle delas lika mellan honom och hans syster och därmed förpassa hans finansiella dilemma till glömskans vidder. Men han ville inte ta ut några segrar i förskott och mottog därför beskedet med en viss fattning där han hade strandat framför teven med en drink i handen sent denna juni-dag år 2004.

Det var Viktors advokat och tillika revisor, en nervös herre vid namn Semborn, som ringde mitt i uppladdningen inför EM-matchen i fotboll mellan Schweiz och England som han hade lyckats ta som intäkt för att slippa skriva klart en artikel om Samuel Huntington och det nya sekelskiftets politiska kartritning för en obskyr politisk tidskrift hemhörig någonstans mellan Timbro och avgrunden.

”Hur dog pappa?” frågade han medan han sänkte volymen, och försökte minnas hur han hamnat precis där, framför en fotbolls-sändning på en 14-tumsteve i ett hus han inte hade råd med, på en vindpinad ö mitt i Östersjön.

”Av förgiftning.” Advokaten lät skakad. ”Det var jag som hittade honom. Jag hade vägarna förbi, det var några frågetecken kring

hans deklARATION. Han satt i en korgstol i ateljén. På stafflit stod en gammal tavla, det verkar som om han försökte förbättra den med ny färg, eller göra en kopia. Jag begriper ingenting. . . Du förstår, jag har en exakt likadan på kontoret, ett originalverk av Nils Trulson-Lindberg från Varbergsskolan om det säger dig något? Jag köpte den av din far för dyra pengar någon gång på sjuttioalet. Det skall så vitt jag vet bara finnas en version av den målningen, och den hänger på väggen framför mig på mitt kontor i detta nu. Han hade precis lagt på ny färg på kindpartiet hos en halländsk bondmora som ystar ost.”

”Du menar att pappa framställde en kopia?”

”Jag vet inte vad jag skall tro. . . allt är upp och ner här. Dessutom stod det en halvfärdig Dürertavla på ett staffli intill. Förstår du. . . en Dürer! Och en hel mängd kemiska substanser som verkade höra hemma i ett laboratorium. Läkaren, Westergren, misstänker att det rör sig om förgiftning. Jag beklagar verkligen sorgen!”

Sportkommentatorn Peter Jihde dök upp i en smaklöst designad tevestudio och verkade extatisk över vad Joakim uppfattade som första halvlekens hörnstatistik. Han gav sig på ett försök att loda djupet av sina känslor enligt en metod som hans terapeut hade försökt bibringa honom det senaste året, något med att sätta den vuxne Joakim Kunzelmann i tvärkronologisk förbindelse med den sexårige Joakim Kunzelmann – sorgens period i varje moderlös pojkes liv, enligt terapeuten som bar det profiterande namnet Erling Momsen – men på den kroken fick han inget napp. Han kände ingen sorg överhuvudtaget. Frågan som ansatte honom var istället hur i hela friden Viktor hade gått och blivit förgiftad? Och varför man hittat honom framför ett tavelstaffli med en pensel i handen? Viktor hade förvisso gått på konstskolor i sin ungdom, men för länge sedan lagt målarkarriären på hyllan när hans rykte som tavelkonservator börjat växa, och nyheten om att hans far skulle ha börjat måla igen borde redan ha nått honom om den var sann, ty Joakim kände den självgodasidan av sin fars natur till-

räckligt väl för att veta att han omedelbart skulle ha börjat skryta om ett sådant projekt. Inte mindre märklig var föreställningen att han skulle göra något i Varbergsskolans stil, som möjligen låg inom ramen för hans affärsverksamhet men knappast inom ramen för hans personliga smak. Vad det gällde Dürern visste han inte riktigt vad han skulle tro.

Dessa frågor lämnade honom i ett tillstånd av lätt förvirring, liknande det Peter Jihde tycktes uppleva inför ett uselt repeterat kamerabyte i studion. Det enda värdebeständiga som stod att finna i millennieskiftets spekulationsekonomi var konst, fastslog Joakim medan han med en knäpp på fjärrkontrollen raderade bort sportkommentatorn från sinnevärlden och lyssnade till advokatens förvirrade utgjutelser i andra änden av tråden. Och detta hade Viktor kommit till insikt om redan ett halvsekel tidigare då han påbörjat sin samlarkarriär i Stockholm. Vartenda öre han tjänat genom åren hade han investerat i detta det mest själsliga av människans alla hantverk. Det fanns inga fonder, aktier eller välfyllda bankkonton såvitt Joakim visste, och lika bra var det. En Klee som Viktor hade betalat femtusen kronor för på en konstmässa i slutet av femtio-talet, gick idag inte att köpa för pengar. För en liten Sigrid Hjertén, föreställande en harlequin till häst, hade han en gång betalat sjuhundrafemtio kronor i en lumpbod i Avesta, och trettio år senare hade finansmannen Thomas Fischer försökt köpa den av honom genom ombud för en halv miljon – ett bud, för övrigt, som Viktor inte ens hade gitt svara på. Att aktier och statspapper skulle vara värdebeständiga, ens över längre tidscykler som idioter likt Semborn försökte hävda inför skitnervösa landsortsspekulanter, var en ren lögn. Det fanns inga investeringsobjekt som kunde tävla med värdeutvecklingen hos kanoniserad konst. Och i Viktors dödsbo fanns inte så mycket som en bostadsrätt, eftersom begreppet för det första knappt existerade i städer av Falkenbergs storlek, och för det andra aldrig skulle dyka upp i en konstsamlarhjärna som Viktors. Allt han varit i behov av var hyresrätten på Köpmansgatan, stor nog

att rymma ett tjugotal tavlor ur den delen av hans samling som inte befann sig i bankvalv. Den enda fastighetsinvestering som Viktor någonsin hade gjort var att låta bygga ateljéhuset vid kustvägen norr om Falkenberg där han inrättat sin verkstad för restaurering av tavlor och där Semborn hade hittat honom framför ett staffli, förgiftad som han påstod, men isåfall av vad?

”Var det självmord?” frågade Joakim med en känsla av att det var en annan människa som för ett ögonblick lånade hans talorgan för att ställa denna fruktansvärda fråga.

”Möjligen. Han hade stora mängder bly i kroppen. Och en del andra ämnen jag inte minns namnet på.”

”Bly?”

”Ja, alltså inte revolverkulor, utan grundämnet.”

”Hur vet du allt detta?”

”Westergren undersökte kroppen, och menade att det var förgiftning.”

”Om det var självmord måste han väl i rimlighetens namn ha lämnat ett brev efter sig.”

”Inte så mycket som en notis. Och du har rätt såtillvida att självmördare brukar vara noga med att lämna skriftliga förklaringar till sina överraskande sortier. I mitt yrke stöter man på mängder av förvirrade testamenten skrivna med kulspeppenna minuterna innan snaran träs om halsen; på servetter, ölunderrlägg, firmablock. Men inte hos Viktor. Han satt med en pensel i handen. Westergren kan ge dig mer exakta besked om dödsorsaken. Du kan få hans nummer...”

Vid något tillfälle måste advokaten ha avslutat samtalet, för en stund senare återfann Joakim sig själv sittande i en fåtölj lutad över ett gammalt fotoalbum, som han av något skäl hade tagit med sig till Gotland. Medan han tömde det sista av drinken studerade han fadern som poserade i sin brittiska flottistuniform, med utmärkelser för tapperhet i sjöstrid, enligt en blyertsanteckning på baksidan förevigad för eftervärlden en majdag år 1943.

Viktor hade varit en levande historisk dubbelexponering av nittonhundratalets Europa. Men Joakim hade ditintills aldrig funderat kring de paradoxer som fanns inbyggda i faderns livsförlopp. Mannen i den brittiska flottistuniformen hade faktiskt växt upp i Berlin, han var heltysk, rentav arier enligt sin germanska samtids märkliga kriterier, född i stadsdelen Mitte, tidigt föräldralös och uppfostrad på ett katolskt barnhem. Kort efter krigsutbrottet hade han blivit inkallad till Wehrmacht men beslutat sig för att desertera och ta sig till Holland, varifrån en flyktingorganisation hade slussat honom vidare till Dover. I London hade han skrivit in sig på det berömda Courtauld-institutet för att studera konst (en fortsättning på den utbildning vid Konstakademien i Berlin som han påbörjat före krigsutbrottet), men 1941 hade han givit upp studierna och istället klivit in på flottans rekryteringskontor i Brighton och tagit värnning. Motiven var oklara. Han var kommunistympatisör, hade han påstått vid ett tillfälle; han hade av en ungdomlig nyck fångats av Thomas Manns antinazistiska radiotal i BBC:s tyska sändningar, förklarade han en annan gång. Men Joakim hade en känsla av att det var just dessa motsägelser som hade fått honom att lägga fram bildbevis för sina barn i hemmets första domstol: fotografier där han poserade på vad han påstod var kommandobryggan på en brittisk Nordsjöjagare, och senare, i samma album, iförd civila kläder med en armbindel runt höger arm i vad som enligt den misstänkte, utsatt för ett korsförhör av Jeanette och Joakim som var tio och tolv år gamla och precis hade läst en faktaruta om världskriget i mellanstadiets OÄ-bok, var ett fångläger i Brandenburg. Dit hade han förts, livrädd för att hans tyska brytning skulle avslöja honom som desertör under förhören med Gestapos engelskspråkiga tolkar, efter att Nordsjöjagaren där han tjänstgjort hade torpederats av en tysk ubåt och hela besättningen (i full storm, som Viktor dramatiskt inflikt inför sina häpna barn) räddat sig i fartygets enda fungerande livbåt, och efter ett infall av ingen mindre än Storamiral Karl Dönitz (hur visste egentligen Viktor det?) tagits ombord på ett

tyskt minröjningsfartyg som av en tillfällighet befunnit sig i samma fientliga danska farvatten. . .

Efter att advokaten Semborn lagt på försökte Joakim minnas när han sist hade talat med sin far. Han fastslog att det varit tre veckor tidigare då han gjort ett misslyckat försök att låna pengar av honom. Med tanke på de utgifter han skaffat sig sedan han köpt huset på Gotland verkade summan löjligt låg: bara trettiotusen kronor för att täcka de läckande hålen i hans konton.

Six månader hade gått sedan han köpt fastigheten i Burs genom en flintskallig mäklare från Visby som med emfas hade hävdad att Joakim var ifärd med att göra sitt livs bästa affär. Fastighetspriserna på Gotland hade stigit med stadiga tio procent om året sedan bankkrisen på nittioalet, vilket var en värdeutveckling dubbelt så stor som riksgenomsnittet, och även om priset på det gamla hemmanet kunde tyckas en aning övermaga med tanke på facilitetsbristen – vatten i pump på gården, utedass med trasiga fönsterrutor, läckande tak på flygeltillbyggnaden, samtliga skorstenar ur funktion, putsbortfall på sjuttio procent av fasaden, fuktskador i köksutrymmena, möss på vinden, träbock i takbjälkarna samt en liten kalkstenslada på väg att falla ihop under sin egen tyngd – så kunde han gå i god för att huset gick att sälja vidare efter ett par år till ett pris som låg en bra bit över de 1,6 miljoner som han nu, av ren generositet, erbjöd det till Joakim för. Burs var den sista kustsocknen på ön som ännu inte exploaterats, så mäklaren medan han nervöst tände den ena cigarettens på den andra, och närheten till Storsudret gick inte att överskatta. Snart skulle miljonärerna och akademiledamöterna i Vamlingbo vara i behov av nytt Lebensraum, och närmast till hands för spekulation låg kusten i sydost. Tanken på unga miljonärskor och döttrar till akademiledamöter avgjorde saken för Joakim; en sådan cocktail av pengar, vitterhet och fantasier om sex var han försvarslös inför. Utan att ens anlita en besiktningsman och i full vetskap om att hans bank hädanefter skulle dra tjugotusen från hans

konto den sista i varje månad, och därigenom lagbundet – eftersom hans inkomster låg på ungefär hälften av den summan – hota att spränga hans privatekonomis luftslott i småbitar, skrev han under köpekontraktet.

Men hans generalstabsmässiga plan för projektet saknade inte fantasi. I Stockholm kunde han inte längre arbeta eftersom luften var kontaminerad av dåliga vanor. Det senaste året hade han målmedvetet ägnat åt att stirra på tapetmönstret i sitt arbetsrum, slänga oöppnade räkningar i en hög under sängen och håglöst surfa genom nätet på jakt efter avklädda kvinnor som för ett ögonblick kunde hugsvala hans missriktade lidelse. Köket var numera en uppsamlingsplats för tomma vinflaskor à 600 kronor styck (Château Beau-Séjour Bécote -82, Eitelsbacher Karthäuserhofberg Riesling Auslese -89, Pommard Grand Clos des Espenots -99). På telefonsvararen stockade sig ilskena meddelanden från vänner som han var skyldig pengar, eller redaktörer som han var skyldig en text. Han behövde något nytt; en realisation. Och blotta tanken på den fantastiska ön Gotland, Östersjöns pärla, hade genast aktiverat hans slumrande kreativitet. Här skulle han få ro, hade han tänkt, havsluften skulle befria livsandarna, de öppna landskapen skulle ladda hans tomma batterier. De 1,6 miljonerna var i själva verket en investering i hans åsidosatta kreativitet, de skulle ge mångfaldig avkastning i form av berg av skrivna artiklar och säljande bokprojekt. På baksidan av köpebrevet hade han genast klottrat ner ett antal artikelidéer som föddes inom honom likt ett förskott av framtida inspiration: dolda självmordsmetaforer i Seamus Heaneys tidiga lyrik, fallosångesten i Strindbergs ”Ett drömspel”, samt sexuella diskurser på Lunarstorms populärkulturella chatforum.

Några månader senare hade denna plötsliga eruption av förskotterad kreativitet drunknat i en flodvåg av inkassobrev och finansiella självbedrägerier. Han var skyldig sina vänner närmare ett hundrafemtio tusen kronor (en av dem hade till Joakims förfäran hotat att anlita ett motorcykelgäng som vid sidan av sin etablerade



affärsverksamhet med människohandel och kokainsmuggling hade öppnat en indrivningsfirma i Solna), Erling Momsen, terapeuten, hotade att avbryta hans behandling eftersom han låg ett halvår efter med betalningen, och Joakims senaste flickvän, den oemotståndliga Cecilia Hammar, redaktör på en exklusiv inredningstidning, hade visat sig vara begiven på ett lyxliv som Joakim blott kunde garantera henne genom att ta upp nya lån hos nya bekanta. Det var därför han ringt sin far, för att om möjligt utverka ett litet förskott på arvet. Men Viktor hade inte haft spenderbyxorna på sig. Sälj huset, var hans enda kommentar. Och det kanske han hade gjort också, om det inte visat sig att det faktiska marknadsvärdet på hans drömmars lantställe i själva verket låg kring sexhundrausen kronor.

Det var sådana nederlag i kommunikationen med hans far som kunde få Joakim att fundera kring varför han själv eller hans syster aldrig hade skaffat barn. Under de perioder då han levt tillsammans med en kvinna hade tanken på att ladda ner det Kunzelmannska DNA:t i en ny generation mänsklig hårdvara äcklat honom på ett obestämbar vis. Vad som helst dög som projektyta för hans förökningsaversion: att han för tillfället saknade de ekonomiska resurserna; att han befann sig i en livsfas där det saknades utrymme för en bebis; de många krigen; miljöförstörelsen, terrorismen; den stackars överbefolkade planeten som han plötsligt kände ett gudalikt ansvar för, gärna motiverat med några floskler ur Lovelocks Gaiateori – kort sagt alla möjliga sorters ursäkter som blott tjänade som ridå för att dölja det torftiga faktum att han var totalt ointresserad av den biologiska sidan av fortplantningsakten, släkträdets ruttna grenverk med dess lilla Kunzelmannska kvist, och som alla hans tidigare flickvänner hade givit sken av att acceptera.

Blott hans exustru Louise hade genomskådat honom. Hon hade förlåtit honom otrohetsaffärerna, hans kärlekslöshet, hänsynslöshet och letargi; hon hade förlåtit honom hans emotionella frånvaro, hans vidlyftiga samling Playmates of the year, hans allmänna opålitlighet (bäst manifesterad i sju bortglömda bröllopsdagar i

följd) och specifika svinaktighet. Men ingen av dessa mörkersidor hade drivit henne på flykten. Det hade blott den genetiska utsiktslösheten kunnat göra, efter åtta års äktenskap då hon var trettiofyra år gammal, precis i den ålder då den biologiska klockan ger ifrån sig sina högsta alarmsignaler efter att kvinnan har passerat krönet för sina mest fruktsamma år. Taktiskt nog hade hon inte angivit det som motiv när hon klivit i livbåten från den slippriga relingen till deras äktenskaps kantrande farkost, men Joakim var trots sina emotionella tillkortakommanden inte tappad bakom flötet. Han begrep precis hur slagsidan hade uppstått, och när han av en slump hade träffat henne ett knappt år efter skilsmässan hade han med egna ögon kunnat se den längtan hon tigit om i alla år: gravid, i femte månaden.

Hans systems bevekelsegrunder visste han däremot ingenting om. Jeanette hade levt med en och samma man i sjutton år utan att skaffa barn, sedan hon lämnat Falkenberg för konsthistoriestudier i Göteborg. Hon var monogam på ett närmast autistiskt vis, brukade Joakim tänka, föreställningen om en affär vid sidan av skulle aldrig föresväva henne – det kunde han sätta en av Viktors Karl Nordström-dukar på. En gång i pastellfärgernas åttiotal var det Viktor som hade hjälpt henne att öppna galleriet på Vasagatan i Göteborg. Han hade skänkt henne en serie Lissitzky-collage (då som nu i skuggan av sina samtida Malevitj och Rodtjenko) och personligen skrivit ut adresserna till de konstintresserade i Göteborg med närområden som han var personligt bekant med och som hon borde bjuda in till sitt livs första vernissage för att få fart på affärerna. Stackars Jeanette. Joakims blyga syster hade på den tiden brottats med summan av sin samlade osäkerhet och sitt källarsvala Fröken Sverige-utseende. Männen hade dragits till henne under förevändning att de såg något vackert i hennes själ eller mysteriöst i hennes bländande intellekt – det gamla stadshotelltricket för att få ligga med en flicka som blivit osäker på grund av sin skönhet. Och systemens hjärta hade slagits i bitar gång på gång, vilket förstärkt hen-

nes blygsel men också förlänat hennes skönhet en ny dimension av smärta – oemotståndlig för män med förträngda sadistiska böjelser. Vernissagejippet måste ha legat på gränsen till det hanterbara för en flicka som brukade rodna av att vara tillsammans med fler än två främlingar i ett rum. Det kom tvåhundrafyrtio personer och nitton rashundar till vernissagen. Samtliga objekt var sålda innan rieslingvinet hunnit bli ljummet i plastmuggarna. Utställningen blev omskriven i ett dussin landsortstidningar och Västnytt vågade sig på ett försiktigt reportage om en ny generation oförvägna gallerister som börjat intressera sig för klassiska modernister och som dessutom vågade utmana konstpubliken med en nästan bortglömd rysk suprematist och bildstormare.

Kort därpå hade hon låtit sig uppvakts av en skäggig docent i sociologi med tvärvetenskapliga förbindelser till den konstvetenskapliga institutionen, en tio år äldre kryptokommunist vid namn Erland Roos som Joakim hade föraktat från första stund.

Erland var en klassisk kulturpsykopat, enligt Joakim: en akademisk snobb besatt av makt, av att intrigera och spela överlägsen mot alla som inte behärskade teoribildningen inom hans lilla forskningsområde. Till råga på allt var han vänstersekteist, och faktiskt inte helt olik Fidel Castro både till utseendet och de auktoritära politiska idéerna. Att detta skäggprydda socialistiska årgångsmonster hade lyckats fånga hans vackra syster i en fälla gillrad med akademiska floskler och studentikosa komplimanger var en gåta i klass med Fermats teorem. Erland-Castro hade krönt sin erövrarkarriär (som var allmänt känd bland två generationer konststudentskor) med en av de vackraste och mest begåvade kvinnor som någonsin skrivit in sig på Göteborgs universitet, och det var helt enkelt obegripligt att hon hade fallit för en sådan man. Men vad systemen hade längtat efter, begrep Joakim nu, var ingen specifik sorts man utan snarare en fadersgestalt.

Medan Joakim ägnat de senaste fem åren åt misslyckade aktieaffärer, havererade bokprojekt, stadigt ökande alkoholkonsumtion,

allt färre antal skrivna artiklar och ett okänt antal samlag med ett okänt antal kvinnor av okänd ålder och härkomst för att komma över sin skilsmässa från Louise, hade Jeanette blivit gudmor åt inte mindre än fyra av sina väninnors barn, och skötte uppgiften som om hon verkligen förväntade sig att de närsomhelst skulle bli föräldralösa och hon skulle få uppfylla sina gudmoderliga plikter. En gång i tiden hade Jeanette drömt om att få många barn, och helst så tidigt som möjligt, och här låg säkert Fräulein Anna O:s hund begravnen, om man fick använda sig av någon av Erlands misslyckade liknelser från det unkna freudianska skafferi där han hämtade sina idéer: den frånvarande modern!

Måhända, tänkte Joakim, förväxlades barnafödandet med moderns död i djupet av Jeanettes medvetande; eller kanske med den skräckfyllda möjligheten att historien skulle upprepa sig, att också hennes barn skulle bli moderlösa i tidig ålder . . .

Joakim hade alltid haft en känsla av att något inte stämde i den officiella historieskrivningen om hans mor. Till exempel att det bara fanns ett enda bevarat fotografi av henne. Det var ett passepartoutinramat porträtt som sedan tidernas begynnelse hade stått på Viktor skrivbord i kontorsrummet på Köpmansgatan i Falkenberg. Det föreställde en alldaglig kvinna i trettioårsåldern klädd i duffel och skidbyxor, stående vid en istäckt sjö som gav ett obestämt norrländskt intryck, på skidsemester med Viktor anno 1963. Fotografiet var taget med första generationens instamatic-kamera och ingav Joakim känslor av ömsom likgiltighet, ömsom gränslös saknad.

På frågan om varför det inte fanns fler foton av henne brukade Viktor lakoniskt svara att de av misstag försvunnit i en flytt. Det låg ett fyrtio år gammalt skimmer av mystik över denna utflyktsklädda kvinna vid namn Ella Simone. Enligt Viktor kom hon från en för mögen familj, med vilken hon tidigt, av okända skäl, hade brutit kontakten, och som därför heller aldrig hade hört av sig till syskonen Kunzelmann. Hon visade inga särskilda likheter med Joakim eller Jeanette, fast Viktor hävdade att sonen ärvt hennes ögonfärg

och dottern hennes känslighet. Ett halvår efter Jeanettes födelse hade hon gått bort i en mystisk leversjukdom.

Om man fick tro Viktor hade de träffats i början av sextioalet i samband med en utställning av flamländskt måleri i Stockholm där de båda varit inblandade som konstexperter. De hade samarbetat kring utställningen och förälskat sig i varandra.

Joakim kunde inte minnas att hans far någonsin varit sentimental vad gällde Ella. Såvitt han visste hade han inte ens besökt hennes sista viloplats (en minneslund i Stockholmstrakten om Joakim inte var felinformerad, där hennes aska spridits i enlighet med hennes vilja). Som änkeman hade han aldrig haft en relation med en kvinna, i varje fall inte som syskonen Kunzelmann kände till, men det var inte givet att det fanns ett samband mellan Ellas död och Viktors långa celibat. När Joakim och Jeanette hade befunnit sig i den kritiska ålder (sex till åtta år ungefär) då barns funderingar kring livet blir existentiella, hade han svarat korthugget på deras frågor om Ella. Barn är ytterst formbara, och de kände inget annat liv än det som givits dem; de hade märkt hans motvilja att tala om henne, och anpassat sig.

Meddelandet om Viktors död nådde Joakim sent på eftermiddagen. Efter att han avslutat samtalet med Semborn gjorde han ett stoiskt försök att skriva färdigt artikeln han höll på med, men det hela föll på sin egen orimlighet. "Fonosymbolismen och metalipserna" i Huntingtons dystopi hade visat sig svårare att integrera med de "transgressiva labyrintherna i tänkandet hos 11:e septemberkaparna" än vad han först hade räknat med. Joakim hade lagt en ansevärd mängd energi på att försöka uttrycka sig snärtigt och klart (för att tillfredsställa redaktören), men ändå använda sig av ett par nya och lagom snobbiga modeuttryck (för att imponera på vad han hoppades skulle vara en intellektuell läsekrets). Men begreppen "metamorfofisk terrorism" och "iterativ mordlust i en singulativ berättelse om araber" föreföll så lagom lediga när han läste igenom texten

för fjärde gången. Dessutom fruktade han att ett ord – ”hypolas” – överhuvudtaget inte existerade annat än i hans egen överhettade fantasi, och han var oförmögen att kontrollera ordets etymologi eftersom hans nätabonnemang på Encyclopædia Britannica och Nationalencyklopedin numera inte genererade något annat än betalningspåminnelser i form av e-mail. Arvodet för att hitta en krystad förbindelse mellan konfrontationsteorin i Samuel Huntingtons ”The Clash of Civilizations” och 11 september-terroristen Mohammed Attas sista brev till en vän i Hamburg-Altona låg för övrigt på tretusen kronor brutto (om han överhuvudtaget skulle få den såld), vilket motsvarade en timtaxa på fyra kronor och femtio öre före skatt om han fortsatte i det tempo han skrivit sina artiklar de senaste åren . . .

I köket malde radion nyheter inför morgondagens match mellan Sverige och Italien. Det lät som om han av en slump fått in en radiofrekvens från en främmande planet. Han hällde upp en vodkatic, utan tonic, och drack två klunkar innan han slängde resten i vasken. En stund fantiserade han om att ringa Cecilia Hammar och fråga henne om hon hade lust att komma ner på en kärleksweekend i huset. Men Cecilia lät sig sällan övertalas till den typen av utflykter om inte någon annan stod för kostnaderna, vilket i Joakims fall var omöjligt åtminstone de närmaste veckorna. Det undermedvetna försökte istället muntra upp honom med en överslagsberäkning av Viktors inramade tillgångar översatta till kontanter, vilket ledde honom till en summa han knappt vågade uttala högt . . . Viktor var ägare till en av Västsveriges största privata konstsamlingar, vars kronjuveler bestod av flera oljor av Degas och Menzel, en salig blandning tyska modernister med Franz Marc och Otto Dix i spetsen samt en hel hopar sinnessjuka ryska suprematister. Bara den svenska delen av samlingen kunde göra chefskuratorn på vilket länsmuseum som helst grön av avund: Aguéli, Grünewald, Hjer-tén, ett tjug Göteborgskolorister och därtill en hel mängd mindre namnkunniga konstnärer vars renommé var i växande.

Medan värmen spred sig i hans kropp vid tanken på positiva kontoutdrag upptäckte han att han kramade något i handen: lappen där han skrivit ner numret till faderns läkare.

Han gick ut i trädgården med mobiltelefonen och slog numret. Läkaren, Westergren, var på linjen så snabbt att han misstänkte att han legat i bakhåll i väntan på samtalet.

”Det är Joakim Kunzelmann här”, sa han. ”Vad är det för skitsnack om att min far skulle ha tagit livet av sig?”

Med medicinarens professionella ton av medkänsla redogjorde Westergren för omständigheterna kring Viktors död. Semborn hade ringt honom från verkstaden klockan två, och han själv hade varit på plats efter tio minuter. Viktor hade varit död i mindre än sex timmar, förklarade han, dödsorsaken var inte helt glasklar, men det fanns alltså en del som tydde på en längre tids förgiftning. Ingen obduktion skulle företas om inte Joakim eller Jeanette insisterade.

”Jag betvivlar att min far skulle ha tagit gift”, sa Joakim. ”Viktor litade inte ens på receptfria värktabletter. Han tyckte att Ipremannen var skrämmande.”

”Jag talar om långvarig förgiftning”, sa Westergren tålmodigt.

”Jag begriper inte vad långvarig betyder i det här fallet.”

”Långvarigt yttre bruk av skadliga substanser: bly, kadmium, arseniksulfid. Det är svårt att yttra sig om de exakta toxiska mängderna.”

”Min far var konstsamlare, inte apotekare, var skulle han ha fått det där ifrån?”

”Från sitt tavelmåleri . . . de där kopiorna som han av allt att döma tillverkade.”

Stående i skuggan av den gamla stenladan, från vars förfallna väggar det nu strålade ett slags faderlig auktoritet, kände Joakim en våg av sorg rulla genom kroppen; sorgen som en fysisk entitet, tänkte han, en vallning av smärta, en känsla av att fullständigt förlora kontrollen över verkligheten och lämnas ut till en uråldrig kraft, som kom av insikten att han nu hade börjat tala om Viktor i förfluten form. Så nära gråten hade han inte varit på decennier.

”Viktor slutade måla när han kom till Sverige”, fick han ur sig. ”Ateljén var hans hobbyverkstad sen han gick i pension. Han tillverkade lite ramar på beställning, höll ordning på sin konstsamling, satt och glodde i biblioteket. På sin höjd kanske han målade ett par akvareller om året; det vet jag inget om. Och han slutade som konservator i större skala för tjugo år sen. Och hursomhelst, att få i sig sådana mängder gifter kräver ju mer eller mindre att man står i en billackerarverkstad utan munskydd i ett halvt liv. Jag begriper inte vad du talar om!”

Westergren suckade.

”Han låg död framför ett staffli med en tavla av Trulson-Lindberg, Varbergsmålaren du vet, som är så populär härnere. Och på ett staffli intill stod en halvfärdig Dürer. En sorts pastisch tror jag.”

”Ärligt talat, Westergren, vad vet du om Dürer?”

”Inte mycket, men det råkade ligga böcker på bordet med fotografier av originalmålningarna. Samt ’A World History of Art’, Hugh Honour & John Fleming, Laurence King Publishing, uppslagen i ett kapitel om tyskt måleri. Jag vill inte påstå att jag är konstexpert, men han verkade faktiskt vara i färd med att måla på en . . . vad heter det . . . gammal pannå.”

”Vadå, pannå?”

”Ja, en gammal trätavla. Den såg faktiskt ut att ha några hundra år på nacken. Och färgerna han använde var allt annat än moderna.”

”Han kanske hade åtagit sig ett restaurationsarbete? Änkemän och pensionärer blir lätt sysslolösa.”

”Av en äkta Dürer, Joakim? Dörren var inte ens låst.”

Han hörde själv hur osannolikt det lät: en Albrecht Dürer i en gammal gisten ateljébyggnad på kustvägen norr om Falkenberg.

”Hursomhelst”, fortsatte läkaren, ”tog jag mig friheten att kika runt lite i verkstaden, och där fanns faktiskt ett veritabelt apotek, eller kanske ännu bättre ett kemiskt laboratorium, innehållande allsköns märkliga preparat och substanser som man knappast använder för att måla tavlor med nuförtiden. Jag råkar veta det där



eftersom jag en gång gick en kurs i konsthistoria på ABF här i stan som leddes av din far. Och bland annat gick han igenom de gamla mästarnas hemliga färgrecept, av vilka en del i allra högsta grad är toxiska. Gammaldags blyvitt till exempel, om man får i sig för mycket av det så kan man hälsa hem.”

”Så du menar att min far till den milda grad genom åren, i hemlighet, skulle ha suttit och blandat färg på gammaldags vis så att han till slut blivit förgiftad?”

”Det är faktiskt inte omöjligt, och det utesluter i varje fall självmord. Vet du om han har hållit på med det där länge?”

”Vadå?”

”Att kopiera gammal konst?”

Joakim förnekade återigen detta. Det verkade helt osannolikt att hans far skulle ha sysslat med konstkopiering; han var konservator, och på sin höjd akvarellmålare i gammal romantisk stil.

”Det kan förstås ha varit hjärtat”, sa Westergren diplomatiskt, ”fast han mig veterligen aldrig har haft några kardiologiska problem. Jag är ledsen Joakim, men medicinare i min ålder, av den gamla skolan alltså, har lärt sig att lita på magkänslan. De unga läkarna idag vet allt om maskiner och designade mediciner, genterapi och gud vet allt, men den klassiska känslan för diagnos har gått förlorad. Jag tror faktiskt att det kan röra sig om mångårig förgiftning.”

”Har någon ringt min syster?” frågade Joakim.

”Både jag och Semborn har försökt, men ingen svarar, vare sig hemma eller på galleriet. Vill du att jag skall fortsätta försöka?”

”Nej, jag tar hand om saken själv... Var är pappa nu?”

”Hos begravningsentreprenören.”

Joakim försökte föreställa sig Viktor på en bår med ett lakan över sin åttiotreåriga lekamen, kanske i något slags kylutrymme med en fläkt som stod på i bakgrunden, stämd efter en försiktig mollton, och kanske en bukett blommor i en fasettslipad vas på ett bord intill. Det var en märklig tanke att det fanns särskilda förvaringsutrymmen för de nyss avlidna; ett slags hotell för resande på väg mot det

okända. I andra änden av linjen hörde han Westergren avsluta samtalet med professionella kondoleanser, och med ett klick från den brutna telefonförbindelsen lämnades han ensam med sitt torftiga utkast till sorg.

Han ägnade resten av dagen åt praktiska spörsmål, talade med en sekreterare på begravningsbyrån och en präst vid Sankt Laurentii kyrka, vars församling Viktor hade tillhört, som fick i uppdrag att hålla i begravningsgudstjänsten. Han ringde ytterligare ett samtal till Semborns kontor för att få grepp om en del arvs- och skatteproblem som tornade upp sig vid horisonten. Vidare skissade han på en dödsruna åt lokaltidningen Hallands Nyheter, och ytterligare en åt Svenska Dagbladet med vars hjälp han hoppades kunna nå faderns gamla museibekanta i huvudstaden. Därefter bokade han, med hjälp av sitt sista ännu inte spärrade kreditkort, en flygbiljett på nätet; redan dagen därpå skulle han vara i Stockholm.

Senare på kvällen ringde han också till Jeanettes tre telefoner och lämnade meddelanden på var och en. När han kopplades vidare till Erlands röstbrevlåda gjorde han en nästintill övermänsklig ansträngning att låta trevlig, och till sist, för att täppa till varje reträttväg för sin svåråtkomliga syster, skrev han ett långt och känslösamt e-mail där han redogjorde för dödsbudet och rentav blev en aning personlig med sina tankar kring sorgen, och bad henne att omedelbart sätta sig i förbindelse med honom.

När han var klar övermannades han av trötthet som om han precis hade sprungit ett maratonlopp. Vädret hade blivit lite bättre efter några kalla juniveckor. Han lade sig i hängmattan i trädgården och kisade upp mot den ljusa midsommarhimlen som syntes genom trädens lövverk. Viktor var borta. Utan ett ord till avsked. Budkaveln var överlämnad, nästa gång var det hans eller Jeanettes tur. De var ensamma till slut, utan några kända blodsband bakåt eller framåt i den stora mänskliga genealogiska kedjan.